

Varianta integrală (necenzurată) a interviului acordat de Profesorul Dimitrios Tselenghidis după „Sinodul” din Creta

După Sinodul Pan-Ortodox din Creta din iunie 2016, profesorul emerit dr. Dimitrios Tselenghidis de la Universitatea Aristotelică din Salonica ales tăcerea. O îndelungată tăcere auto-impusă cauzată de o imensă mâhnire pentru cele se întâmplă astăzi în Biserică.

După multe insistențe, la jumătatea anului trecut, profesorul Dimitrios Tselenghidis a acceptat un dialog cu jurnalistul Silviu - Andrei Vlădăreanu pe câteva din problemele acute cu care se confruntă astăzi Biserica Ortodoxă. Acesta își amintește că a fost foarte surprins când a descoperit în eruditul profesor de dogmatică un om de rugăciune și un profund trăitor „asemenea marilor bătrâni de odinioară”.

În interviul acordat, profesorul Tselenghidis a vorbit direct și apăsător de la înălțimea pregătirii sale teologice și cu acea libertate pe care numai Adevărul o poate da cuiva. A abordat din perspectivă ortodoxă ecumenismul și globalizarea, situația de azi a Bisericii cu provocările ei din exterior și interior, chestiunea pericolului musulman, relația cu romano-catolicii, și, nu în ultimul rând, și-a spus poziția cu privire la Sinodul din Creta.

Din nefericire, publicațiile tipărite abordate de autorul interviului „nu au găsit loc” în spațiile lor pentru a-l publica integral, ci doar fragmente cu respectarea „politicii editoriale”. Astfel pasaje întregi pe chestiuni sensibile și însăși concluzia interviului nu au mai ajuns la cunoștința publicului din România. Pentru prima dată acest interviu este accesibil integral prin intermediul Active News.

Stimate domnule profesor, voi intra abrupt în subiect. Cum vedeți această puternică tendință de minimalizare a importanței valorilor dogmatice cu care ne confruntăm astăzi?

O analiză a situației de astăzi trebuie făcută privind și către trecut. Nu este ceva care a apărut brusc în istoria Bisericii. Este un demers cu un scop bine definit, care în mod incontestabil apare instituțional în spațiul Bisericii Ortodoxe începând din 1920 prin cunoscuta Enciclică a Patriarhiei Ecumenice. Pe baza acestei enciclice și a filosofiei care se află în spatele ei – pentru a se putea realiza unirea dintre ortodocși, romano-catolici și protestanți – se vorbește despre ramuri ale Bisericii, cu referire la romano-catolicism și la protestantism. Această unire ar fi absolut imposibil de realizat, dacă nu ar fi precedată de acest minimalism dogmatic. Din 1920, și mai exact încă din 1902-1903, adică chiar de la începutul secolului XX, începe să fie introdus, instituțional, pentru prima oară în Biserica Ortodoxă, acest minimalism. Nici un istoric care se vrea imparțial nu poate ignora acest fapt. Mult mai intens, acest minimalism dogmatic s-a manifestat instituțional și a atins apogeul la așa-zisul sinod din Creta.

Vom reveni la subiectul „Creta”... Totuși, cine a introdus acest minimalism dogmatic? O persoană anume?

Niciodată nu se naște, după natură, de la sine, ceva din fecioară. Totdeauna există un cadru și un *pântece* care poartă acel ceva și apoi îl naște. Legat de subiectul nostru, putem afirma acest lucru fără nici o îndoială, pentru că vedem puterile seculare, marile puteri [politice], susținând și preocupându-se de aceste subiecte atât de bisericesti și actuale. Vedem că aceste chestiuni bisericesti sunt impuse de factori seculari.

Prin urmare, acest minimalism dogmatic este un instrument pe care în mod perfid îl folosește factorul secular – în spatele căruia se află cel viclean [diavolul], adică o persoană.

Și care ar fi scopul final? De ce?

Pentru a realiza globalizarea. Globalizare pe care astăzi o vedem cu toții și a cărei premisă fundamentală este ecumenismul ca minimalism dogmatic în abordarea credințelor în general, nu doar în cadrul creștinismului, ci mai larg, în cadrul religiilor. Prin urmare, Patriarhia Ecumenică, când a introdus respectiva enciclică în 1920, nu a acționat cu de la sine putere. Vedem că acest *pântece* care poartă embrionul și naște continuă să existe în secolul XX prin activitățile instituționale ale Consiliului Mondial al Bisericilor înființat în 1948. Apoi vedem și cum romano-catolicismul, care la început a respins aceste demersuri, apare și el colaborator în

secolul XX. Nu cred că e nevoie de alte amănunte pentru a convinge asupra unui lucru pe care deja îl trăim. Vedem deja acțiunile factorilor bisericești, ale patriarhilor și întâi-stătătorilor Bisericilor. Vedem că nu sunt determinate de motivații bisericești și teologice duhovnicești, ci de motivații lumești, sub pretextul adaptării Bisericii la noile realități.

Se afirmă că trebuie să avem dragoste și să lăsăm dogmele în plan secundar. Cum vedeți acest lucru?

Abordarea cea mai perfidă și în același timp neștiințifică în gestionarea chestiunilor bisericești este că ni se propun lucruri atât de serioase evitându-se cu atenție definirea sensurilor cuvintelor, care în felul acesta ar vădi direcția în care se îndreaptă lucrurile.

Nu este vorba de o incapacitate academică a celor responsabili, ci de o opțiune foarte conștientă, care le permite de fiecare dată să redefinească sensurile în funcție de reacțiile părții adverse. Simplu și concret, vreau să spun următorul lucru: Dragostea, potrivit experienței și revelației Bisericii, este o energie- lucrare înaltă, necreată, care Îl definește prin excelență pe Dumnezeu. În Biserică, această dragoste a Dumnezeului Treimic, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „*izvorăște din credință sinceră și adevărată*”. Deci, în orice moment putem să examinăm și să criticăm această formă de dragoste pe care o oferă și despre care vorbesc unii – dacă și în ce măsură este expresie a trăirii credinței. Iar credința este cea care a fost definită exact de Biserică prin Sinoadele Ecumenice.

Dincolo de aceste aspecte care par teoretice, avem experiența marilor Părinți ai Bisericii. De pildă, stâlpul Ortodoxiei, Atanasie cel Mare, spune, întemeind biblic acest lucru, următoarele: „*Hristos, Care este dragostea întrupată a lui Dumnezeu, nu a manifestat milostivirea Dumnezeului treimic față de oameni, nu a dăruit oamenilor această dragoste, înainte de a se asigura de mărturisirea lor de credință față de El ca Dumnezeu*”. Cu alte cuvinte, criteriu al lui Dumnezeu Însuși și, prin extindere, al Bisericii și al Sinoadelor Ecumenice, este credința Bisericii definită cu toată exactitatea. Acest lucru îl vedem la Sinoadele Ecumenice. Acolo, după ce se definește cu toată exactitatea credința Bisericii, Părinții acelor Sinoade care sunt de Dumnezeu purtători și Îl trăiesc harismatic pe Dumnezeul Treimic, hotărâsc să taie din Trupul sacramental al Bisericii pe cei care nu primesc în toată amănunțimea și exactitatea această credință. Ce om, ce credincios întreg la minte ar putea să îi acuze pe Părinții Sinoadelor Ecumenice că erau lipsiți de dragoste

atunci când îi eliminau din Trupul Bisericii pe cei care nu erau de acord cu credința Bisericii? Lucrurile, prin urmare, sunt cât se poate de clare și foarte exacte și le cunoaștem.

Ați spus că se evită cu atenție definirea sensurilor cuvintelor...

ea sensurilor cuvintelor... Dacă dragostea, care este virtutea cea mai înaltă, nu este definită, atunci în numele ei pot avea loc toate încălcările voii lui Dumnezeu fie în ce privește credința, fie în ce privește viața socială. Vedem acest lucru foarte evident, adică practic și clar, din ceea ce afirmă tinerii de astăzi despre dragoste pentru a justifica psihologic și social desfrânarea sau adulterul. Îți spune că din dragoste se duce după altă femeie, de pildă, și altele, și altele. Că din dragoste face desfrânare. Cel care ajunge să afirme asemenea lucruri nu-și definește mai întâi sensul dragostei.

Consider că după cele ce am spus poate fi înțeleasă această abordare neștiințifică, pe care aș caracteriza-o și ca vicleană, pentru că atât timp cât un lucru nu este definit, este ca un fluid care de fiecare dată se mișcă în altă direcție și după voia fiecăruia. Fiecare are propriile sale premise și, în esență, dacă stăm și discutăm, nu putem să ne punem de acord. Și chiar și atunci când suntem de acord, putem să nu fim de acord la baza lucrurilor. Cu alte cuvinte, folosim expresii care par de comun acord acceptate, dar fiecare le acordă un alt înțeles. Și aceasta, pentru că dragostea este cea care ne unește ca oameni la toate nivelurile - și trupesc, și psihologic, și duhovnicesc. Prin urmare, *dragostea* a ajuns un instrument care poate fi folosit oricum și același lucru îl vedem în epoca noastră și în sfera seculară. De pildă, se folosește termenul de *dragoste* în plan social, sau termenul de *democrație* în plan politic. Dar democrația are atâtea variante, încât fiecare își are propria sa versiune de democrație, care, desigur, se și modifică de-a lungul timpului.

Se afirmă că trebuie să căutăm ce ne unește cu eterodocșii, nu ceea ce ne desparte. Unde e capcana?

Atunci când ne concentrăm pe Dumnezeu Treimic și, anume, pe Dumnezeu Cuvântul Care ni L-a descoperit pe Dumnezeu Treimic, aflăm cum să trăim și cum să gândim la toate nivelurile. Spune, deci, Hristos următorul lucru ucenicilor înainte de Înălțarea Sa, că acum când pleacă la Ceruri ucenicii Lui să meargă să propovăduiască în toată lumea tot ce El a învățat, poruncile Lui, toate, iar nu doar

pe cele mai importante lucruri din cele ce le-a spus, la alegere.

Și ca să nu zică cineva: Cum își vor aminti ucenicii toate cele ce a spus Hristos, le-a dat făgăduința Tatălui că va veni Duhul Sfânt la Cincizecime. Și le va aminti toate câte a spus și ei nu erau în stare să cuprindă și chiar și cele viitoare le va descoperi lor Duhul Adevărului. Și pe baza a ceea ce presupune acest lucru, adică botezul în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt (deci integrarea în Trup începe sacramental) pune o condiție absolut necesară: „și să țină toate câte v-am poruncit vouă”. Este o poruncă, nu o opțiune.

Spuneți deci că această metodologie este greșită...

Și din punct de vedere științific este eronată această metodologie, dar mai ales din punct de vedere bisericesc, duhovnicește, pentru că de la Hristos știm că nu alegem cele mai importante lucruri care ne unesc nici în ce-L privește pe Dumnezeu în primul rând, dar nici în ceea ce îi privește pe oameni. Nu alegem doar ceea ce ne unește cu soția noastră atunci când ne căsătorim, de pildă. Succesul duhovnicesc constă în a ține și a ne identifica și în toate celelalte, așa încât „cu o gură și o inimă” să Îl slăvim pe Dumnezeu. Vorbim despre slava lui Dumnezeu, dar și în relațiile dintre noi trebuie să existe această identificare, adică „una să fie inima și sufletul să fie unul”. Aceasta este expresia autentică a Bisericii, acesta este scopul.

Aceste opțiuni de care vorbesc unii acum sunt pur seculare. Deci le judecăm și le examinăm. Le examinăm pe baza cuvintelor lui Hristos și le judecăm și le condamnăm ca unele care trebuie respinse în virtutea criteriului Adevărului ipostatic. Nu facem reduceri de la cele ce a spus Hristos. Nicăieri nu a spus: mai întâi să afirmați ceea ce vă unește și apoi să spuneți cele ce vă despart. Hristos cerea credința la modul absolut.

Cred ca ideea de a căuta ce ne unește și a trece sub tăcere ceea ce ne desparte este oricum foarte recentă în practica Bisericii...

La Sinoadele Ecumenice se discuta dacă Hristos este „deoființă” (ὁμοούσιος) sau „asemenea ca ființă” (ὁμοιούσιος) cu Tatăl. Cu Nestorie se discuta despre modul de unire a firilor în Hristos. Cu alte cuvinte, vedem insistența Părinților nu pe ceea ce ne unește cu ereticii, ci pe ceea ce ne diferențiază de ei, pentru că acest

„puțin” care făcea diferența era foarte mare, de vreme ce avea ca și consecință tăierea din Trupul Bisericii.

Acest lucru este practica Bisericii. Există canoane care au fost consacrate și care au caracter universal. Ele nu pot fi relativizate de o asemenea mentalitate, cum că important ar fi doar să credem în Dumnezeu Treimic sau să credem în Hristos, în general.

Un exemplu elocvent în acest sens sunt anumite personalități ale Bisericii ca, de pildă, Sfântul Maxim Mărturisitorul sau Sfântul Grigorie Palama, care au fost prizoniți. Sfântul Maxim a ajuns până la mărturisire din cauza diferenței fine dintre voințe, firi și energii în Persoana lui Hristos, iar Sfântul Grigorie Palama, din cauza caracterului necreat al harului. Vedem că pentru acești sfinți aceste aspecte nu erau ceva marginal, de vreme ce, în fond, sunt expresia acestei uniri cu Dumnezeu, care este o experiență, o trăire a lui Dumnezeu. De aceea, cu prețul vieții lor înseși nu au făcut compromisuri legat de aceste „amănunte”. Noi însă cu ce preț și cu ce trăire a lui Dumnezeu spunem astăzi că acest lucru nu contează?

Pentru un creștin ortodox, marile adevăruri dogmatice au o atât de mare însemnătate pe cât au și adevărurile dogmatice foarte mici. De aceea, le-a spus Hristos în porunca sa către ucenici, că El va fi garanția lor în veacul veacului și Duhul Sfânt pe care Îl va trimite le va aminti lor toate câte le-a spus. Prin urmare, diferențierea între marile dogme și micile adevăruri ale credinței este pur seculară și artificială. Deci, atunci când aceste lucruri, adică credința, sunt relativizate, fie că este vorba de dogme mari, fie de dogme mici, acest lucru se reflectă în viața de zi cu zi a fiecărui credincios, în gândirea, în discursul și în faptele sale.

La toate întrebările care se nasc acum din această analiză am răspuns prin referirea mea la cuvântul lui Hristos dinaintea Înălțării Sale care spune: „*să îi învățați să țină toate câte v-am spus vouă*”. Toate! Nu doar pe cele mai importante, ci pe toate! Și acest „toate” presupune și adevărul, și viața, și modul.

În ce situație suntem deci astăzi? Noi, Biserica Ortodoxă, mă refer. Puteți încerca o radiografie?

Ceea ce am spus despre minimalismul dogmatic contemporan corelat cu secularizarea care a dobândit deja caracter mondial, ne-a îndepărtat pe noi, creștinii ortodocși, atât de mult de identitatea Bisericii, încât astăzi ar trebui să aibă loc o re-evangelizare a înșiși credincioșilor din Biserică – lăsând de-o parte

preocuparea pentru evanghelizarea oamenilor din lume.

Ceea ce era de la sine înțeles în epoca apostolică și în epoca Bisericii primare, adică ceea ce a spus Hristos că „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața*”, că Hristos este „*Cel ce este, Cel ce a fost și Cel ce va să vină*”, ceea ce creștinii trăiau întocmai în Biserica primară a devenit astăzi un deziderat. Cu alte cuvinte, este ceva ce nu mai există decât la foarte puțini în Trupul Bisericii. Adică adevărul, credința, dogma au fost separate de viața Bisericii și s-a pierdut modul de acces a uneia la cealaltă. Și această separare etanșă dintre cele două a avut loc tocmai pentru că nu se trăiește în practică credința.

Să exprim acest lucru schematic pe înțelesul epocii noastre: când Hristos spune „*Eu sunt Viața*” e ca și cum ar spune că, uitați, ca să aibă credibilitate moneda pe care o folosiți, este important ca aceasta să fie acoperită în aur corespunzător valorii ei nominale. Această monedă care circulă corespunde, în comparația noastră, lui Hristos ca Adevăr. Dacă însă această credință nu are ca acoperire aurul corespunzător, conținutul esențial al credinței este golit de sens, iar credința devine demonică. Dar, întrucât Hristos este totalitatea lucrurilor, ne-a spus și în ce mod să abordăm această viață, de care ne vorbește, și Adevărul, Care este El Însuși. Metoda aceasta, metodologia prin care ajungem să înțelegem și să trăim dogma, care este garanția, adică conținutul adevărului, nu este un proces intelectual, un studiu care se efectuează prin intermediul intelectului, prin inteligența omului care poate sau nu poate să abordeze adevărul, ci este Însuși Hristos, Care este Calea, este modul prin care vom ajunge și la Adevăr, și la Viață. Astăzi, în Biserică, și nu mă voi referi la lume, în Biserica ce s-a secularizat într-o anumită măsură, credința s-a autonomizat ca un sistem închis de principii și pentru că s-a rupt de conținutul vieții pe care îl asigură definirea [exactă a] acestui adevăr. Din acest motiv a ajuns să fie subestimat adevărul dogmatic al Bisericii. În epoca noastră secularizată, romano-catolicismul și protestantismul au suferit exact această vătămare a separării și a lipsei unei legături vitale între credință și viață.

Critica pe care eu o aduc catolicismului și protestantismului ne privește și pe noi, păstrând proporțiile, pentru că și noi, ortodocșii, am devenit un pic catolici, în special clericii, și un pic protestanți, în special mireni, în modul nostru de viață. Se cuvine însă să fim atenți la acest „*un pic*”, pentru că nu este atât de „*un pic*” pe cât se pare. Și voi exprima acest lucru mai plastic printr-o expresie folosită în limbajul cotidian, anume, se spune că este „*un pic însărcinată*”. Suntem „*un pic însărcinați*”, adică nu suntem feciorelnici. Acest „*un pic*” înseamnă că gravidia a

Început și este doar o chestiune de timp să se nască acest „prunc”, care nu are nici o legătură cu Biserica, adică care este ceva eretic.

Mai concret, ce înseamnă asta?

Înseamnă că romano-catolicismul este caracterizat prin excelență de spiritul legalist, în timp ce protestantismul de spiritul raționalist, instituțional vorbind. Astfel, în romano-catolicism, Sfânta Scriptură a devenit din prezență vie a Cuvântului în cuvântul Său consemnat în Sfânta Scriptură, dintr-o realitate vie a devenit un set de canoane și reguli de comportament. În special însă în protestantism, același lucru, adică abordarea aceasta a Scripturii ca set de canoane, a dobândit, în afară de caracterul legalist pe care l-a moștenit de la romano-catolicism, pentru că de acolo provine, un caracter prin excelență raționalist: „*Eu cred că așa este*”, corelându-l istorico-filosofic și filologic cu epoca noastră și cu epoca respectivă. Așa că, într-un mod raționalist a abordat aceste realități, pe care imediat după aceasta le-a relativizat pentru a le adapta epocii noastre: „*Nu mai e valabil astăzi ceea ce a fost valabil altădată. Una e ce zic astăzi, alta e ce ziceam ieri*”. Protestantul zice lucrurile acestea.

Toate aceste lucruri (pe care le-am afirmat și le-am demonstrat în monografiile concrete pe care le-am făcut asupra romano-catolicismului și protestantismului), dacă în romano-catolicism și protestantism sunt valabile instituțional ca atare, după principiul „*un pic însărcinată*”, ne privesc și pe noi, pentru că în fapt Apusul se află deja în Răsărit, la noi, la ortodocși.

Ați spus că și la noi clericii au devenit „un pic” catolici. La ce vă refereți?

Am vrut să spun că ortodocșii au fost influențați de clericalismul romano-catolicilor, de spiritul legalist și de spiritul de clasă, potrivit căruia preoții cu arhieriei, avându-l în vârf pe patriarhul, alcătuiesc o piramidă. Acesta este o expresie a eclesiologiei romano-catolice.

Când ucenicii l-au cerut lui Hristos să-i pună de-a dreapta și de-a stânga Sa în Împărăția cerurilor sau când l-au întrebat cine e mai mare în Împărăția Sa, El le-a spus: „*Stăpânii neamurilor stăpânesc peste neamuri, dar aceasta nu trebuie să fie între voi*”. Dar cine vrea să fie primul să fie cel din urmă și totdeauna slujitorul tuturor. Dacă Eu, Domnul și Învățătorul, Care într-adevăr sunt Domn și Învățător, Mi-am pus ștergarul și v-am spălat picioarele, și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora. Hristos a făcut ceva mai mult: El a venit de Sus și ne-a slujit

pe noi, în timp ce noi, atunci când îi slujim ca apostoli, ca episcopi etc., pe ceilalți frați, după cum a spus Hristos, suntem la același nivel cu frații noștri. Deci, nici măcar nu imităm acest model al Lui. Așadar, piramida cade, devine orizontală și, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, în Împărăția ce va să vie, vom fi toți oi [cuvântătoare], deci nu vom merge acolo cu rangurile noastre. Acestea au un uz funcțional, sunt harisme cărora le corespund anumite slujiri. Și primul în Împărăție este cel care are cuget de copilăș, care nu are tendința de a stăpâni asupra cuiva, ci Îl primește pe Domnul său, pe Tatăl său.

Istoric, în două cuvinte, această ierarhizare clericalistă a avut loc în creștinătatea apuseană, unde, după ce au pierdut legătura liturgică dintre credință și viață, adică nu mai țineau poruncile, au ajuns – din pricina acestei separări dintre credință și viață – să introducă dogme eronate.

Domnule profesor, ați criticat romano- catolicismul și protestantismul pentru acea nefericită separare între credință și viață. Dar ați spus că aceste critici ne privesc și pe noi, Biserica Ortodoxă.

În mod intenționat rămân în sfera aceasta a vieții, pentru că este de actualitate în epoca noastră. Am spus că dogma, credința este moneda, iar viața reprezintă garanția ei, adică aurul.

Creștinătatea apuseană, separând dintru început în mod dihotomic credința de viață, la următorul pas a introdus dogme străine de credința Bisericii primare, cum ar fi, de pildă, *Filioque*, care – voi spune concentrat – cristalizează și exprimă viața apusenilor care s-a îndepărtat de credința Bisericii. Cu alte cuvinte, atunci când ni se schimbă viața, pentru a fi în armonie cu viața, schimbăm și credința. Prin urmare, terapia pentru apuseni ține în primul rând de problema credinței. De aceea, Sfântul Grigorie Palama le propune apusenilor ca mai întâi să aducă Simbolul de Credință la forma lui inițială, pentru că forma în care îl au acum le propune un alt mod de viață ce nu are legătură cu Dumnezeu Treimic. Și după ce vor fi făcut asta, abia apoi să stăm de vorbă cu ei pe acest subiect. Nu este vorba doar de formularea eronată a dogmei. Nu putem crede cu naivitate că putem să avem o credință diferită – adică greșită – și să trăim viața lui Dumnezeu. Acest lucru nu are precedent în Biserică, nu este confirmat de viața sfinților, dimpotrivă, viața sfinților este identică pe toată durata celor două mii de ani de creștinism.

Însă în prezent trăim un puternic curent de „liberalizare” a vieții omului

prin dezincriminarea păcatului.

Toate parlamentele țărilor din Uniunea Europeană au fost constrânse, fie înainte, fie după integrarea lor în Uniunea Europeană, să legifereze avorturile, homosexualitatea și cele asemenea și să dezincrimineze adulterul. Însă există desfrânați, adulteri, homosexuali nu doar la cei care sunt de alte religii, de alte confesiuni, ci și la ortodocși. În loc să fie credința cea care să determine calitatea vieții noastre, pornim de la elementul comun al vieții, de la faptul că viața este comună. Și, întrucât ne identificăm în cotidianul vieții noastre sociale, nu mai pare deloc neobișnuit, ci dimpotrivă are sens în acest context faptul că, spre exemplu, în cadrul comisiilor presinodale de la Chambessy pentru pregătirea „Sinodului” din Creta a avut loc un efort de armonizare cu lumea, iar nu de armonizare a lumii cu viața Bisericii. Astfel, și avem dovezi, s-a discutat ore în șir despre subiectul homosexualității, pentru că este o realitate contemporană. Și asta pentru că mairarii noștri bisericești privesc la lume, nu la Hristos.

Și pentru că sunteți jurist și înțelegeți mai bine această procedură juridică, voi corela subiectul cu felul în care procedează dreptul pozitiv. Ce face dreptul pozitiv? Urmărește modul în care s-a organizat viața -dreptul natural- și îl transformă în drept pozitiv. Biserica, în cazul nostru, în loc să pornească de la însușirile caracteristice ale omului, de la antropologia teologică, adică de la felul cum ne definește Sfânta Scriptură, Ziditorul nostru, pornește, din păcate, de la realitatea socială. După ce s-a abătut de la poruncile lui Hristos, societatea, la nivel general uman, a ajuns în punctul să statornicească acest mod de viață, iar legiuitorul vine acum și spune: „Ceea ce a devenit drept natural, pentru că îl trăiesc toți, să-l facem lege care să-i dea legitimitate și să fie considerat legal pentru toți”.

Conducători de vârf din Biserica Ortodoxă introduc acest model, și asta chiar în texte foarte oficiale și în lucrări de doctorat. Simplificând, iată ce spun: „Întrucât viața noastră s-a schimbat în comparație cu epoca Bisericii primare, care prin Sinoade a stabilit modul nostru de viață în Biserică, trebuie acum modificate canoanele, chiar și cele cu conținut dogmatic, pentru că social și statistic nu mai corespund noilor date ale societății”. Asta, pentru că majoritatea oamenilor astăzi nu pot accepta în fapt ceea ce afirma în trecut Biserica.

Astăzi, deci, se spune următorul lucru: „Întrucât situația s-a schimbat, noi suntem de acord cu această schimbare și chiar o promovăm, adică nu doar facem acest lucru prin derogare, ci propunem chiar să aibă loc. Pentru că aceasta este o

realitate care în viitor se va generaliza, în virtutea dreptului natural, deci, se va întruni Biserica instituțional în Sinod, și chiar în Sinod panortodox, să legalizeze ceea ce se întâmplă în realitatea socială, indiferent dacă vine în contradicție cu direcția de până acum.

Sugerați că s-a încercat deja acest lucru în Creta?

Părerea mea personală este că așa-zisul Sinod din Creta a fost o repetiție generală la nivel instituțional de a propune Bisericii Ortodoxe lucruri ce au legătură cu situația socială pervertită, pentru a reuși acum prin așa-numita metodă „a salamului”, adică pas cu pas, felie cu felie, un lucru ce nu s-a reușit instituțional și prin acord unanim. Anume de a determina conștiința plioamei Bisericii, conștiința dogmatică a credincioșilor, dacă este posibil –și nu este posibil!– să accepte că modul de viață este cel care determină legalitatea, chiar dacă acest lucru ar fi contrar învățăturii Bisericii.

Păcatele grele, dintre care ați amintit -curvia, preacurvia, sodomia- existau și în lumea căzută romană, și cu toate acestea Biserica era extrem de severă cu ele. De ce astăzi începe să gândească altfel? Care este cauza? Ce s-a schimbat?

Mulțumesc pentru întrebare. Este o întrebare foarte bună. Acum problema este că dușmanul se află în interiorul zidurilor, în timp ce atunci, în epoca romană, atmosfera, concepția predominantă păgână era puternică, dar se afla în afara Bisericii. Acum, prin secularizare mentalitatea asta a fost adoptată de factori de răspundere și reprezentanți instituționali ai Bisericii, și formula aceasta le convine: că viața este cea care contează, nu teoria și credința. Acest lucru l-a reușit cel viclean, diavolul, în epoca noastră: a corupt din interior viața credincioșilor într-o foarte mare măsură prin bunăstare și secularizare, prin relativizarea tuturor valorilor la toate nivelurile. Așa că acum se face această încercare [de legalizare a acestor păcate de către Biserică], tocmai pentru că s-a atenuat criteriul moral, adică a scăzut rezistența morală a credincioșilor, pentru că răul s-a generalizat. Și acesta este stadiul cel mai periculos în acest moment, pentru că pe baza acestei stipulări vrem să aplicăm un minimalism în chestiunile care țin de credință, ca să ajungem, chipurile, să ne înțelegem între noi, să rămânem doar la ce ne leagă, să vorbim doar despre ce ne leagă.

Încercarea de a transforma iconomia în regulă nu cumva este încercarea

de acoperire a conștiinței unor oameni stăpâniți de patimi?

Voi răspunde scurt: scoateți pe „nu cumva” din întrebare și aveți răspunsul. Da, așa este.

Dar ca să revenim în zona dogmatică, v-aș întreba care credeți că este astăzi erezia cea mai periculoasă?

Ceea ce astăzi este contestat prin excelență este Biserica Însăși ca Trup unic al lui Hristos. Biserica Ortodoxă este promovată ca o religie oarecare, deși, potrivit conștiinței noastre de sine ca ortodocși nu ne considerăm o religie între alte religii. Biserica are conștiința că este poporul lui Dumnezeu care l-a înlocuit pe vechiul Israel prin nașterea nemijlocită și harismatică a mădularelor acestui Trup din Dumnezeu Însuși. Aceasta înseamnă că noi, ca și credincioși, suntem de alt neam. Nu avem o simplă particularitate care ne distinge de ceilalți, ci o unicitate și exclusivitate: noi și numai noi suntem Biserica. Prin urmare, această erezie reprezintă o încercare de a contesta această identitate și această exclusivitate a Bisericii. Această erezie are un vector, un vehicul care în mod perfid vatămă acest Trup și acesta vehicul se numește ecumenism.

Și cum am ajuns aici?

Romano- catolicismul și protestantismul relativizează Biserica Ortodoxă, considerând-o o versiune a creștinismului, cu aceeași autoritate și legitimitate pe care o au și ei. Această atitudine a fost adoptată de conducerea Bisericii Ortodoxe, de cei mai importanți reprezentanți ai ei, mai ales de reprezentanții Patriarhiei Ecumenice, în secolele XX și XXI. Astfel, ai noștri au făcut eforturi să devină membri ai Consiliului Mondial al Bisericilor, aducând în favoarea acestui demers un argument care pentru noi nu constituie o onoare, ci, dimpotrivă, o dezonoare, anume că suntem membri egali ca ortodocși –și acest lucru îl afirmă și se laudă cu el– cu toată această panspermie. Ortodoxia a ajuns să se laude cu faptul că este considerată membru egal cu ereziile, să se laude cu egalitatea cu protestanții cu foarte multele lor erezii, pentru că protestantismul este o erezie, dar și în interiorul acestuia sunt atât de multe ereziile care se contestă una pe alta, încât e o adevărată o schizofrenie, o nebunie.

Prin urmare, ecumenismul este cea mai perfidă erezie și acționează din interior, pentru că noi înșine facem vătămarea, vătămăm această identitate a Bisericii. Biserica nu era supusă unui atât de mare pericol în trecut prin diferitele erezii

particulare din exterior. Ereziile se află acum însă în interior, ecumenismul corupe din interior identitatea și calitatea Bisericii.

Se susține totuși că prezența noastră în CMB este modul în care ne putem mărturisi Ortodoxia.

Acest lucru nu este altceva decât o „bombonică”, care să acopere răul care se săvârșește în fapt. Nu este nevoie de multe argumente pentru a demonstra vătămarea pe care o suferă membrii și însăși conducerea Bisericii din cele ce afirmă acum conducerea Bisericii Ortodoxe, afirmații care în urmă cu doar un secol, în secolul XIX, ar fi constituit obiect de condamnare. Deci, noi, în CMB, nu dăm nici o mărturie, ci primim mărturia altora. Care este mărturia pe care am dat-o în Creta? Sub pretextul că dăm mărturie, s-a dorit să se consacre denumirea de „Biserică” pentru cei care, prin hotărârea Sinoadelor Ecumenice, au fost tăiați de la Biserică. Asta e mărturia noastră?

Și atunci, legat de CMB, ce e de făcut?

În nici un caz nu ne ajută să rămânem membri ai CMB. Identitatea noastră în Hristos, instituțional, nu ne permite să fim într-un asemenea cadru.

Se va spune că astfel este periclitat dialogul cu ceilalți...

Din exterior, cu multă dragoste și durere, le putem spune și romano-catolicilor și protestanților ce credem despre hotărârile pe care le iau. Este un subiect foarte vast. Hristos a purtat dialog și cu femeia cananeeancă, și cu fariseii etc., dar din punct de vedere instituțional nu a intrat în mediul lor, ci din exterior i-a criticat, a purtat discuții, cu multă dragoste, încercând să îi aducă înspre El. Deci, discutăm, nu îi respingem. Și ca să intru mai profund în subiect, amintesc de Apostolul Pavel care până la un moment dat frecventa mai întâi sinagogile și propovăduia și purta dialog cu iudeii, după care le-a spus: „Pentru că nu primiți, eu nu am păcat, mă duc la neamurile care m-au chemat”. Legat de acest subiect a mai spus un lucru: „de omul eretic” –acești oameni sunteretici la nivel instituțional și nu vor să accepte acest lucru– „după prima și a doua” nu dialog, ci „mustrare” –mustrare înseamnă sfat plin de dragoste, îndeapărtează-te de ei. Însă la dialogurile intercreștine și interreligioase au stabilit aceste reguli cum că suntem egali, discutăm în termeni de egalitate, hoțul cu stăpânul casei. Acest lucru este greșit.

Este o greșeală naivă sau o capcană?

Este o capcană să credem că aceste lucruri pot fi ameliorate prin dialog. Trebuie să știm că stăm de vorbă cu oameni vicleni, de aceea dintru început trebuie să punem baze corecte. Voi explica acest lucru în termenii fotbalului. Ni se acordă onoarea să jucăm fotbal pe terenul lor, după regulile de joc pe care ei le stabilesc, așa că din start se știe că ei vor câștiga.

Se ignoră însă în fapt prezența Duhului Adevărului. Ignoră, de asemenea, faptul că în Biserică Adevărul nu este o chestiune care ține de majoritate, nici nu ține de condițiile „stadionului”, ci Adevărul Însuși, pentru că este ipostatic, este majoritar. Cu alte cuvinte, cel ce reprezintă Adevărul este mai *numeros* decât milioane de oameni. Acest Adevăr este Hristos, în calitate de Cap al Bisericii și Duhul Lui, Duhul Sfânt și, firește, nici un număr al fapturilor create, fie ele și toate, nu poate umbri acest Adevăr. Nu pentru că o spunem noi, ci pentru că Însuși Hristos a spus acest lucru, că va rămâne în acest Trup până la sfârșitul veacurilor. Și va veni Antihrist, va face ce va face, dar Biserica va continua să existe.

Cine are experiența lui Dumnezeu, cine are vederea lui Dumnezeu și trăiește teofanii, vede ce este Biserica –că este Dumnezeu Treimic cu toți Sfinții și Îngerii– vede că este mult mai numeroasă și sub aspect numeric. El gustă empiric acest lucru, și Dumnezeirea ca Adevăr în sine, ca Viață în sine înlăuntrul lui este care îi adeverește acest lucru, și de aceea nu este influențat deloc de oameni, chiar și dacă ar fi doar unul singur. Și Dumnezeu Însuși îi va adevăra că Biserica Lui este indestructibilă, chiar dacă va trece prin unele încercări și suferințe.

În textul referitor la relațiile cu ansamblul lumii creștine adoptat în Creta se spune: „Biserica Ortodoxă este conștientă de faptul că mișcarea pentru restaurarea unității creștinilor ia forme noi”. Cum este cu această unitate ce se vrea restaurată? Și care sunt formele noi?

Problema este că în această frumoasă vorbărie goală se spun lucruri frumoase, dar nu se întâmplă lucruri frumoase. Adică, se spune că prin ceea ce facem ne îndreptăm către o unitate. Hristos, în Rugăciunea Sa arhierască a vorbit despre unitatea Bisericii Sale și a exprimat ca și condiție a unității slava comună a Dumnezeului Treimic și a ucenicilor. Această slavă este necreată și ea este cea care ne unește, nu suntem uniți între noi pur și simplu prin convingerile noastre. Și acum vorbim despre unitatea despre care vorbește Hristos. Nu este, de pildă, ca la Națiunile Unite, ci este unitatea dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, care, desigur, există și la nivelul esenței, pentru că la nivelul esenței nu poate fi vorba de unirea

cu creatul – cu omenirea, adică.

Prin Trupului Său euharistic, această fire creată a omului a dobândit posibilitatea să devină părtașă Dumnezeirii, aceasta este slava dumnezeiască și, întrucât ne aflăm înlăuntrul acestei slave, adică am devenit casnici ai Dumnezeirii, avem unitate reală între noi. Ca să aibă însă loc acest lucru este absolut necesară credința comună. Să precizez un lucru: referitor la cuvântul lui Hristos „Slava pe care Mi-ai dat-o Mie, dă-le-o lor”, adică ucenicilor, Sfântul Grigorie Palama spune că această slavă este necreată, este Lumina necreată etc.

Vine acum romano-catolicismul, după *Filioque* – care nu este altceva decât expresia unei vieți înstrăinate de Biserică– vine și spune că slava aceasta, pe care au văzut-o ucenicii etc., este creată. Romano-catolicii vorbesc despre unitatea cu Dumnezeu prin intermedierea Papei. Papa este pentru ei expresia unității.

Pentru noi, ortodocșii, însă expresia unității este slava comună, necreată, pe care o au Sfinții, însă nici în Biserica Ortodoxă nu mai există acea unitate dintre toate mădularele, despre care vorbește Hristos. În mod formal ne-am integrat în Trup, precum ramurile într-un copac, dar pentru că nu ținem poruncile, viața noastră moare, nu absorbim sevele vitale din rădăcina copacului și de aceea nu aducem rod.

Spunem că romano-catolicii sunt tăiați de la Biserică și nu avem comuniune cu ei deloc și că ei nu pot aduce roada Duhului Sfânt, dar roada Duhului Sfânt nu o aducem nici noi, ortodocșii, care nu trăim în pocăință etc., în ciuda credinței noastre drepte. Pot să am credință dreaptă, dar să nu aduc roada Duhului. Ortodocșii care au devenit ramuri uscate –și acesta este punctul decisiv– văzând însă că nu aduc roada Duhului Sfânt care este dragostea, bucuria, pacea etc., și că romano-catolicii, care au altă credință, altă evanghelie adică, prin *Filioque*, că nici ei nu aduc roada Duhului, își zic: „Și voi, și noi suntem același lucru, adică putem să facem o unitate de tip exterior, nu o identitate a necreatului cu Dumnezeu prin dumnezeiescul har necreat”.

Diferența este esențială și, întrucât și ei, și noi suntem în afara acestei unități cu Dumnezeu spunem că suntem același lucru. Pe mine nu mă interesează să spun că în afară de cutare erezie există și alte erezii, pentru că în fond lipsa vieții în Duhul Sfânt este cea care corupe lăuntric Biserica și o face nefolositoare, așa încât apoi, cu ușurință, sub Papă, se va uni cu toate religiile. Nu afirmă fiecare ce vrea el? Și

Islamul se integrează aici, și iudaismul, și zoroastrismul, toate credințele, numai să recunoască puterea Papei. De aceea, pe mine nu mă interesează –eu așa gândesc, cel puțin– să fim atenți la aceste erezii particulare, să fim atenți la cutare și la cutare erezie, că erezia cutare este așa și așa și să te trimit să le studiezi. Acesta este un demers științific, care pentru mine, personal, ca profesor, prezintă interes. Însă ceea ce eu încerc să fac de atâția ani aici este să pun în evidență ceea ce pentru credinciosul simplu pare să fie același lucru –catolici, protestanți, ortodocși– adică zice: „este creștin și acela, puțin păcătos și el, dar ce, nu sunt și eu păcătos, și el este păcătos? Nu mai contează.”. Se desconsideră dogma, însă cel care are o asemenea percepție a ieșit deja instituțional cu totul din dumnezeiasca slavă. Nu știe nici măcar ce este slava dumnezeiască –dincolo de blasfemia în sine.

Totuși sunt voci care spun că ar fi mai bine ca toți creștinii să fie uniți în fața necreștinilor, în fața Islamului de pildă...

Nu știu, eu am o filosofie a mea asupra acestei abordări și arăt cu degetul la ceea ce păstorii noștri consideră că e un lucru de la sine înțeles. Consideră că suntem același lucru cu romano-catolicismul și protestantismul, dar mai ales cu romano-catolicismul. „Ortodoxia este pusă în pericol de Islam”, ni se spune, „și noi stăm să discutăm diferențele cu celelalte confesiuni?”.

Dar Islamul e problema noastră? Noi am fost 400 de ani sub Islam și Biserica a strălucit în acea perioadă. A avut sfinți, a avut mucenici. Și să vă întreb: dacă adoptăm ecumenismul, mai poate da Tesalonicul un alt Sfânt Dimitrie? Nu mai poate da. De ce să mai mărturisească, de ce să fie mucenic, de ce să-și dea viața aici? Pentru că poate foarte bine să fie un om cumsecade și să se înțeleagă cu ceilalți. Și le va face cadouri, va primi cadouri etc. Tocmai acesta este pericolul, nu Islamul, care îți zice: fie te lepezi de Hristos, fie îți tai capul. Că îmi taie capul, asta e problema? Însă aceasta este mentalitatea seculară, care înseamnă „să vreau să trăiesc eu”. Dar Hristos ne spune că trebuie să ne urâm chiar și viața noastră însăși, dacă se pune problema să ne despărțim de El.

Pe de altă parte însă, catolicii afișează o mare deschidere față de Biserica Ortodoxă.

Vedem acest lucru în fapt, în întâlnirile cu ortodocșii și în afirmațiile lor despre Ortodoxie. Afirmă lucruri măgulitoare despre Ortodoxie, dar nu îi acordă autenticitatea identității sale.

Și, din cauza faptului că evaluează lucrurile numeric, nu calitativ, vin și îți zic: „Noi suntem mai mulți, deci noi suntem Biserica”. Și nici nu-i interesează diferențele particulare, singurul lucru care-i interesează este recunoașterea Papei. Și de ce suntem deficitari ca Biserică, din perspectiva lor? Pentru că nu îl recunoaștem pe Papă. Vedeti? Nu pun problema credinței, cum ar fi *Filioque*, ca să nu merg mai departe.

Ați pomenit de „Filioque”, erezia catolică cum că Duhul Sfânt ar purcede și de la Fiul. Poate unii cititori nu înțeleg gravitatea acestei erezii.

Romano-catolicismul s-a îndepărtat de credința lui Hristos, căci Însuși Hristos a spus că Duhul Sfânt „de la Tatăl purcede”. Însuși Hristos îți spune care este relația cu Tatăl –că El este Fiul, iar că Duhul Sfânt de la Tatăl purcede și este trimis de El– și au explicat acest lucru și Sinoadele Ecumenice, și mai ales Sinodul II Ecumenic care a stabilit și Simbolul de Credință, ale cărui procese verbale le-au semnat și reprezentanții Bisericii Romei de atunci. Aceste procese verbale afirmă că oricine adaugă sau scoate ceva să fie înlăturat din Biserică. Romano-catolicii știu asta și, totuși, fiind în cunoștință de cauză au făcut acest lucru. Apostolul Pavel spune că dacă „vă va propovădui cineva alte lucruri, chiar și eu însumi, să fie anatema”. Această abordare, deci, care constituie o altă evanghelie și este anatemizată de însuși Apostolul Pavel, este o „evanghelie” contrară Evangheliei, care a fost combătută și de Sinoadele Ecumenice. Nu-i așa? Deci, noi nu-i acuzăm pe catolici pentru lucruri pe care nu le-au făcut.

Spuneți că romano- catolicii urmăresc doar ca noi să îl recunoaștem pe Papa. Care este modalitatea prin care se lucrează la acest deziderat?

Ca ortodocși, noi nu intrăm în logica fiecărei epoci și nu ne redefinim identitatea în funcție de fiecare epocă, de vreme ce Hristos este „Cel ce este, Cel ce a fost și Cel ce va să vie” –aceasta este o dogma prin care urmărim Sfinților Părinți, pe care a afirmat-o și Sfântul Grigorie Palama legat de tot ce a învățat, și avem un anumit mod de comunicare între noi ortodocșii. Și acest mod de comunicare este sinodal, este de la egal la egal etc.

Acum vor să introducem alte metode –metoda majorității etc. Asta înseamnă că, pe de o parte, protestanții vor să ne introducă într-o logică a numărului, adică într-o abordare așa-zis democratică, iar pe de altă parte, romano-catolicii, funcționând prin clericalism, vor ca noi ortodocșii să proclamăm o persoană nu doar în Biserică

noastră locală, pe Patriarh, ci să fie proclamat ca întâiul un Patriarh de către ceilalți Patriarhi –care în acest moment, instituțional, este Patriarhul Constantinopolului. Și când vom face acest lucru cu această mentalitate, clericalistă, pentru că în orice caz, în virtutea întâietăților cinstirii Patriarhul Ecumenic este cel care prezidează, o să ne facem și noi un Papă al nostru.

Și întrucât a fost vătămat de influența apuseană, căci de acolo își iau doctoratele, mentalitatea etc. patriarhii ecumenici, actualul Patriarh Ecumenic deja a afirmat că îi cedează Papei autoritatea sa. Deci singuri ne tăiem craca de sub picioare, pentru că prin cruciade creștinătatea apuseană nu a putut să impună acest lucru, însă acum ne-a pus nouă în mână mărul discordiei, ca să nu ne mai înțelegem între noi, să nu mai existe egalitate între episcopi, să nu mai se țină seama de glasul poporului, care este modul de administrare a Bisericii Ortodoxe, insuflat de Duhul Sfânt –și acest lucru are o importanță uriașă. Și își vor atinge scopul, de aceea și insist asupra ecumenismului, pentru că o să ajungem să îi predăm puterea Papei noi înșine, de la sine, adică vom renunța la sistemului sinodal. Vom desființa sistemul sinodal. Vedeți documentul de la Ravenna.

Prin participarea unui număr restrâns de episcopi la Sinodul din Creta vedeți un prim pas spre pierderea sinodalității?

Greșeala reiese din însăși întrebarea pe care mi-o puneți. Ați spus: „**Sinodul din Creta...**”. Eu am scris și am spus că **această întâlnire din Creta nu a fost nici Sinod, nici Mare, nici Sfânt**, deci nu are aceste însușiri despre care doriți acum să vă vorbesc.

Și atunci care ar fi denumirea științifică a acestui eveniment care a avut loc în Creta?

Sinaxă a unor întâi-stătători ai Bisericii Ortodoxe. Dar o sinaxă a unor întâi-stătători în nici un caz nu constituie sinod din punct de vedere instituțional. Din acest motiv, indiferent de felul cum au luat hotărârile, aceste hotărâri în nici un caz nu pot fi obligatorii pentru pliroama Bisericii. Faptul de a intra cineva în CMB, de pildă, crezând că acolo face mărturisire de credință este echivalent cu a numi sinod ceea ce nu este sinod, dorindu-se să se găsească acum, așa cum vor prin pogorământ patriarhaliștii, anumite puncte pe care să stăm să le discutăm cei ce suntem anti sau pro-Creta. Aceștia nu recunosc că s-ar fi făcut vreo greșeală, nu le numesc greșeli, ci spun că trebuie să stăm să discutăm și să facem niște îmbunătățiri. Dacă

intrăm în logica de a numi acest eveniment sinod, va trebui să discutăm dacă au fost corecte hotărârile, dacă pe unele trebuie să le îmbunătățim. Asta este ce se propune azi.

Din punct de vedere istoric, un asemenea sinod nu este valid nici în ce privește modul în care a fost convocat, nici în ce privește modul în care a funcționat, nici în ce privește hotărârile pe care le-a luat ca să stăm să le discutăm și să le perfecționăm. Deci nu a avut loc în Duhul Sfânt. Nu știu dacă vă mulțumește abordarea mea...

Vă mărturisesc că gândul meu inițial a fost să ne ajutați cu comentarii avizate pe textele adoptate în Creta pentru că Sfântul Sinod al BOR a spus că acestea „pot fi explicitate, nuanțate sau dezvoltate de către un viitor Sfânt și Mare Sinod”. De aceea am venit la dumneavoastră.

Fiți atenți. Ei vor să ne pună să jucăm pe terenul lor, și ne zic: „Totuși, ce spui despre problema asta, despre ailaltă?”. Noi trebuie să vedem cine sunt cei care s-au dus la Sinod, în ce condiții s-au dus, în ce condiții au liturghisit, din punctul de vedere al Duhului Sfânt, și dacă criteriul hotărârilor a fost „urmarea Sfinților Părinți” -care este o condiție inviolabilă și care în același timp vădește smerenie. Dacă acestea toate nu sunt valabile -și nu sunt valabile- să nu mai intrăm să discutăm, căci asta înseamnă că intrăm în jocul lor. Eu prin răspunsul pe care l-am dat am epuizat subiectul.

Totuși ce v-a frapat, ce v-a mâhnit cel mai mult din tot ce s-a întâmplat la Kolumbari în Creta?

A fost ceea ce v-am spus de la început. Faptul că ocrotitorii noștri, „tatăl” meu, „părinții” mei -eu mă consider un copil al acestei familii care se numește Biserică- acționează sinucigaș, dar și nociv față de întreaga Biserică, adică față de această familie. Și asta într-un mod care îl vizează în primul rând pe Dumnezeu Însuși Care Și-a dat sângele pentru această „familie”, iar în al doilea rând care vizează istoria întregii Bisericii Ortodoxe până astăzi. Revin și spun că aceste lucruri a trebuit să le spun în mod public despre „tatăl” meu, pe care îl respect instituțional și am obligația să îl respect, dar Hristos mi-a spus că „nici pe tatăl tău, nici pe mama ta nu poți să îi iubești mai mult decât pe Mine”. Acest lucru pentru mine a fost dureros, a fost lucrul cel mai dureros.

De-a lungul întregii mele activități profesionale, am avut lejeritatea să vorbesc despre această mare înstrăinare a romano-catolicilor și protestanților de Biserică, și în același timp aveam cunoștință de anumite greșeli particulare ale unor personalități din Biserică, chiar și din cadrul Patriarhiei Ecumenice etc., despre care nu vorbeam, pentru că se întâmplau la nivel personal, iar nu instituțional. Acum, pentru prima oară, m-am aflat în poziția foarte neplăcută, după 40 de ani ca profesor universitar, să vorbesc despre noi, ortodocșii, și anume despre cinstita noastră ierarhie, despre conducerea Bisericii noastre, să spun că face cele pe care le condamnăm până acum la romano-catolici și protestanți. Acest lucru este foarte dureros, pentru că e ca și cum realitatea ne obligă să ne condamnăm proprii părinți. E ca și cum le-am da arme romano-catolicilor și protestanților, prin faptul că afirmăm public că nu mergem bine deloc.

Însă pentru că Hristos ne-a făgăduit că va rămâne până la sfârșitul veacurilor prin Duhul Adevărului, avem optimismul realist că noi suntem de partea învingătorului.

Și care este soluția? Sunt unii care susțin chiar că după Creta nu mai este har în Biserică. Ce credeți că ar trebui să facă aceia din Biserică care văd problema?

Cine vede problema trebuie să facă pocăință, după aprecierea mea. Și eu consider că văd problema și nu sunt eu criteriul și de aceea o văd, ci mă raportează la anumiți oameni harismatici care văd lucrurile, le vedeau și în urmă cu treizeci de ani, cum era Părintele Paisie, Părintele Efrem Katunakiotul și alții. Eu discutam aceste lucruri atunci și răspunsurile le am încă de atunci. Și continui să vorbesc pornind de la modelul familiei, ca să mă fac înțeles: pentru că îi vedem pe „părinții” noștri că săvârșesc adulter, pare ceva foarte eroic și corect să strigăm sus și tare: „Eu nu mai vreau să am nici o legătură cu această familie”. Însă atitudinea corectă este, așa cum spunea și Sfântul Paisie, pocăința noastră pentru apostazia fie a persoanelor sus-puse, care sunt „părinții” noștri, păstorii noștri, dar întâi de toate, înainte de aceștia, pentru acest popor care în număr mare a apostaziat de la Dumnezeu.

Răspunsul îl găsim în Sfânta Scriptură. Atunci când se săvârșea adulter –pentru că despre adulter este vorba aici– Dumnezeu prin proroci cerea pocăința poporului și a conducătorilor. Și atunci când exista pocăință, totdeauna mântuia poporul. Și pocăința ne salvează pe două planuri: mai întâi și întâi la nivel personal, eu, cel care vorbește, dar și ca și comunitate, pentru că aparțin organic acestui Trup

sacramental și iubitor al Bisericii. Și atunci când un mădular suferă, ne spune Apostolul Pavel, împreună-suferă toate mădularele. Și pentru că noi nu cugetăm despre noi înșine că suntem atot-curați și nu ne afectează disfuncționalitatea celorlalte mădulare, primul lucru pe care îl facem este pocăința existențială, întoarcerea noastră existențială către Dumnezeu Însuși. Pentru că, dacă noi eram corecți și ar fi lucrat în noi Sfântul Duh am fi dat această mărturie vie.

Așadar rugăciunea noastră de-acum să o facem cu durere, iar mintea noastră în continuu să o îndreptăm către Dumnezeu și, după noi înșine, să punem imediat conducerea Bisericii, pe Patriarh etc., și cerem de la Dumnezeu milă, pentru că, dacă nu eram noi într-o asemenea îndepărtare de Dumnezeu, nu ar fi îngăduit să avem o asemenea conducere a Bisericii. Să cerem cu durere să le dea timp de pocăință. Aceasta să o facem în fiecare zi la rugăciunile noastre.

Și există un stadiu încă mai avansat al acestei pocăințe existențiale, atunci când bolnavul se află în paralizie sau în stare demonică și nu își conștientizează starea, noi care avem motiv să îl iubim și suntem și datori să îl iubim în Hristos și dorim mântuirea lui, noi trebuie să facem acest ultim lucru, care este și greu însă dă și rezultate.

Și ca să nu credeți că toate acestea le spun de la mine însumi, voi face referire la cuvântul Sfântului Nicolae Cabasila, potrivit căruia „atunci când cineva este bolnav trupește, trebuie să ia el însuși medicamentul corespunzător pentru boala sa. În bolile duhovnicești, însă, este posibil ca cel sănătos să ia medicamentele bolnavului și să se vindece bolnavul”. Ce înseamnă practic acest lucru? Asemenea boli duhovnicești există și în Biserică, și în societate, și în familie, și la o persoană anume. Și putem încerca această metodă, pentru că sunt lucruri adevărate practic de Duhul Sfânt. Când tu ieși locul celuilalt, al bolnavului –spune Părintele Paisie de data aceasta- și din locul celuilalt faci ceea ce trebuie să facă bolnavul, pentru că bolnavul nu poate să facă acest lucru –postești, faci rugăciune, faci milostenie ca și cum tu ai fi bolnavul-, atunci Dumnezeu, văzând credința și dragostea ta pentru cel bolnav care nu poate să facă nimic, îl tămăduiește pe bolnav.

Cu această atitudine în care noi luăm medicamentele duhovnicești, ca și cum noi am fi bolnavii, dar mai ales prin conștiința că ne-am îndepărtat de voia lui Dumnezeu, ca părtași ai acestui popor –putem face ceva în mod real.

Da, acela vorbește și acționează eretic. În situația asta, noi nu plecăm din „casă”,

ci ne exprimăm prin întreaga noastră atitudine această mâhnire foarte adâncă, nu-l aplaudăm și niciodată nu îi spunem că are dreptate, și dacă este cazul, îi spunem cu durere și smerenie că nu suntem deloc de acord cu acest lucru pe care îl face. Cu toate acestea rămânem în casa noastră, pentru că această casă este locul mântuirii noastre.

+

Profesorul emerit Dimitrios Tselenghidis a obținut titlul de doctor în teologie al Universității Aristotelice din Salonic în 1984 cu teza „Teologia imaginii și importanța ei antropologică”. În același an a devenit lector la catedra de Dogmatică a Facultății de Teologie din cadrul Universității Aristotelice din Salonic. În 1995, a devenit profesor universitar titular la aceeași catedră. De-a lungul timpului fost profesor invitat de multe alte universități. A participat și conferențiat la numeroase întâlniri teologice în Grecia și în străinătate, fiind în general considerat cel mai mare dogmatist ortodox în viață, dar și unul dintre cei mai mari specialiști ortodocși în teologie simbolică romano-catolică și protestantă. A publicat numeroase lucrări de referință dintre care amintim: „Har și libertate în tradiția patristică a secolului al XIV-lea” (1987), „Doctrina mântuirii la Luther. Contribuții la studiul teologiei lui Luther din perspectivă ortodoxă.” (1991), „Soteriologia creștinismului occidental. O abordare teologică critică a soteriologiei romano-catolice și protestante din perspectivă ortodoxă” (2012). A fost ucenic direct al Sfântului Paisie Aghioritul și al Cuviosului Efrem Katunakiotul. A fost profesor a numeroși ierarhi ortodocși, inclusiv al actualului Patriarh al Antiohiei Ioan al X-lea. Este membru permanent atât al Comisiei Sinodale pe probleme dogmatice a Bisericii Ciprului cât al celei a Bisericii Ortodoxe a Greciei și este consultat frecvent în probleme dogmatice și de alte Biserici ortodoxe locale și ierarhi.

sursa: <https://www.activenews.ro/> via [ortodoxiacatholica.wordpress.com](https://www.ortodoxiacatholica.wordpress.com)

a nu ieși afară din Casă = a nu întrerupe comuniunea cu Biserica, rămânem în Biserică, ne îngrădim doar de cei care au cugetare și fapte eretice